

جامعه‌شناسی سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی

Political Sociology of Virtual Social Networks

www.ketab.ir

صمد عدلی پور

(دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تبریز)

سردار فتوحی

(دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری فرهنگی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)

سید یاسین حسینی

(کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اراک)

سرشناسه: عدلی پور، صمد، ۱۳۶۴ -
 عنوان و نام پدیدآور: جامعه‌شناسی سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی
 مشخصات نشر: تهران: پارسینه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۴۶ ص.
 شابک: ۳۰-۷۳۶۹-۶۰۰-۹۷۸-۷۸۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست‌نویسی: فپیای مختصر
 یادداشت: این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 شناسه افزوده: فتوحی، سردار، ۱۳۶۶-
 شناسه افزوده: حسینی، سید یاسین، ۱۳۶۲-
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۹۳۳۳

نام کتاب: جامعه‌شناسی سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی
 مؤلفین: صمد عدلی پور، سردار فتوحی، سید یاسین حسینی
 ناشر: پارسینه
 چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول
 شابک: ۳۰-۷۳۶۹-۶۰۰-۹۷۸-۷۸۰۰۰
 نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۴
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۷۸۰۰۰ ریال

❖ حق چاپ این اثر، برای مؤلفین محفوظ است ❖

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، نشر پارسینه

تلفن تماس: ۶۶۹۶۸۸۵

فهرست مطالب

فصل ۱: آثار و پیامدهای سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی.....	۱
فصل ۲: تاثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر اعتماد و مشارکت سیاسی جوانان.....	۱۷
فصل ۳: شبکه اجتماعی فیس‌بوک و هویت سیاسی جوانان.....	۳۳
فصل ۴: تاثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر هویت فرهنگی (دینی و ملی) جوانان.....	۵۳
فصل ۵: تاثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر هویت قومی کاربران ترک در ایران.....	۷۳
فصل ۶: رابطه مصرف رسانه‌ای با مؤلفه‌های فرهنگ سیاسی جوانان.....	۸۷
فصل ۷: تاثیر شبکه اجتماعی فیس‌بوک بر احساس امنیت فرهنگی و اجتماعی.....	۱۰۳
فصل ۸: نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در تحولات اخیر تونس و مصر.....	۱۱۹
منابع.....	۱۲۷

مهمترین عامل دگرگونی ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی بشر در طول دو دهه گذشته چه بوده است؟ به این پرسش می‌توان پاسخ‌های گوناگونی داد، ولی اگر این پرسش را از دانشمندان حوزه فرهنگ، جامعه و سیاست که مطالعات گسترده و ژرفی پیرامون وضع زندگی بشر در طول دو دهه گذشته و پیش از آن انجام داده‌اند بپرسیم، به احتمال زیاد پاسخ‌ها بسیار نزدیک به هم خواهد بود: فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی جدید، امروزه هیچ حوزه‌ای از زندگی بشری نیست که تحت تأثیر این فناوری‌ها، به ویژه اشکال رایج‌تر آن از جمله اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی نباشد. تمام سطوح زندگی انسان امروز از خصوصی‌ترین و شخصی‌ترین سطوح تا سطوح کلان سیاسی اجتماعی تحت تأثیر این اشکال نوین فناوری رسانه‌ای قرار گرفته‌اند.

در این میان، نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در زیست سیاسی جوامع امروز از دو جهت اهمیت پژوهشی ویژه‌ای دارد: نخست این‌که بر اساس شواهد آماری، ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی اینترنتی در جهان امروز به شدت در حال افزایش است. به لحاظ کمی، در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته جهان، در حال نزدیک شدن به وضعیت «هر شهروند، عضوی از شبکه» هستیم و یا این‌که چند سال است که این مرحله را پشت سر گذاشته‌ایم. با توجه به این گستردگی کاربرد، شاید بتوان گفت امروزه شبکه‌های اجتماعی مجازی از کالای فنی صرف خارج شده و به یک کالای سیاسی و اجتماعی و در زبان رایج جامعه‌شناسی سیاسی، به ابزار تأثیرگذاری در دست نیروهای اجتماعی تبدیل شده‌اند؛ بنابراین، با توجه به تعریفی از جامعه‌شناسی سیاسی که موضوع آن را مطالعه نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی می‌داند، امروزه مطالعه نقش این ابزار فناورانه جدید به مثابه عنصری مهم و تأثیرگذار بر کنش نیروهای اجتماعی، برای رشته جامعه‌شناسی سیاسی و جامعه‌شناسان

سیاسی ضرورتی پژوهشی و علمی و برای دست‌اندرکاران حوزه سیاست عملی، ضرورتی کاربردی است.

دوم اینکه، با وجود این انقلاب رخ داده در فناوری ارتباطی، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی سهم قابل توجهی در آن داشته‌اند، این شبکه‌های اینترنتی به نسبت سایر فناوری‌های رسانه‌ای سنتی (رادیو، تلویزیون و نشریات) حوزه‌ای مغفول‌مانده در پژوهش‌های مربوط به علم سیاست و جامعه‌شناسی سیاسی هستند. این در حالی است که ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و نیز آهنگ رشد این ضریب نفوذ، طی سال‌های اخیر شدت بیشتری به خود گرفته است. با وجود این، اندک مطالعات انجام شده در داخل کشور و حتی خارج از کشور، بیشتر به ابعاد صرفاً فرهنگی و جامعه‌شناختی شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته و نوشته‌های بسیار اندکی در ادبیات علوم سیاسی درباره تأثیر این شبکه‌های اجتماعی بر سیاست و رفتار سیاسی وجود دارد.

با توجه به این مقدمه، نوشتار حاضر در پی پاسخ‌گویی به این پرسش است که شبکه‌های اجتماعی مجازی به مثابه یک رسانه نوین با کارکردهای سیاسی که در اختیار نیروهای اجتماعی قرار دارند، چه تأثیری بر سطوح مختلف زندگی سیاسی امروزین برجای می‌گذارند؟ به عبارت دیگر، چه عرصه‌هایی از سیاست جهان امروز بیشتر از همه تحت تأثیر فناوری رسانه‌ای و ارتباطی شبکه‌های اجتماعی اینترنتی قرار گرفته‌اند؟

همچنین گفتنی است که همان‌طور که از عنوان نوشتار حاضر برمی‌آید، این نوشته صرفاً مطالعه‌ای مقدماتی و مروری است و بیشتر نوعی طرح و بیان مسئله است تا حل مسئله. هدف ما در اینجا صرفاً کشف تقریبی نقاط پیوند شبکه‌های اجتماعی مجازی و سیاست بر اساس نظم جامعه‌شناسی سیاسی است و بدیهی است که مطالعه ژرف‌تر و گسترده‌تر نقش این شبکه‌های مجازی در هریک از سطوح زندگی سیاسی که احتمالاً نگارندگان از آن غفلت کرده‌اند، نیازمند پژوهش‌ها فراوان و دقیق است. امید است نوشته مقدماتی حاضر، مدخلی باشد برای ورود جدی‌تر جامعه دانشگاهی کشور به این حوزه و مطالعات مستمر در آینده.